

اصول مدیریت ریسک اعتباری کمیته بال

مقدمه

افراد، وام‌گیرندگان و طرف‌های تجاری و گروه‌های تجاری به‌هم‌وابسته را تعیین نمایند.

(۶) بانک‌ها باید دارای فرایند شفاف برای تصویب اعتبارات، همچنین اصلاحیه، تمدید و یا تامین مالی مجدد اعتبارات باشند.

(۷) اعطای اعتبارات باید آزاد و مستقل صورت بگیرد.

(پ) حفظ روند اداری مناسب برای اعتبارات، همچنین روند محاسبات و نظارت:

(۸) بانک‌ها باید دارای سیستمی به منظور مدیریت انواع

پورتهای دارای ریسک اعتباری باشند.

(۹) بانک‌ها باید دارای سیستمی جهت نظارت بر شرایط هر یک از اعتبارات، از جمله تعیین کفایت ذخایر و اندوخته‌ها باشند.

(۱۰) به بانک‌ها توصیه می‌شود که تسهیلات لازم را برای سیستم‌های داخلی در رابطه با درجه‌بندی ریسک اعتباری در سیستم مدیریت ریسک اعتباری توسعه و گسترش دهند.

(۱۱) بانک‌ها باید از سیستم‌های اطلاعاتی و تکنیک‌های تحلیلی برخوردار باشند، به طوری که محاسبه ریسک اعتباری فعالیت‌های ترازنامه‌ای و یا خارج از ترازنامه را برای مدیریت بانک امکانپذیر سازد.

(۱۲) بانک‌ها باید دارای سیستمی به منظور نظارت بر ترکیب کلی و کیفیت پورتهای اعتباری باشند.

(۱۳) بانک‌ها باید در زمان اندازه‌گیری میزان و کیفیت اعتبارات افراد و یا پورتهای اعتباری آنها، تغییرات بالقوه در شرایط اقتصادی آینده را در نظر بگیرند و نیز خطرهای ریسک اعتباری را برای شرایط مخاطره‌آمیز اندازه‌گیری نمایند.

(ت) حصول اطمینان از کنترل بر ریسک اعتباری:

(۱۴) بانک‌ها باید سیستم‌های بی‌طرفی را برای بررسی فعالیت‌های مدیریت ریسک اعتباری برقرار نمایند و نتیجه بررسی‌های این سیستم باید مستقیماً به اطلاع هیات‌مدیره و مدیریت ارشد برسد.

(۱۵) بانک‌ها باید اطمینان حاصل نمایند که عملیات اعطای اعتبار به‌خوبی مدیریت شده و خطرهای ریسک

ریسک اعتباری، به طور ساده عبارت است از این امکان بالقوه که قرض‌گیرنده از بانک و یا طرف حساب وی، در اجرای تعهدات خود در مقابل بانک در مدت مشخصی ناتوان شود. مدیریت ریسک اعتباری نیز عبارت است از بهینه‌نمودن بازده تعدیل‌شده بانک براساس ریسک اعتباری، همچنین کنترل خطر ریسک اعتباری از طریق پارامترهای قابل قبول. در این ارتباط بانک لازم است تا ریسک اعتباری را در سطح پورتهای و یا به طور انفرادی مدیریت نماید.

اصول پیشنهادی کمیته بال برای مدیریت ریسک

کمیته بال با هدف تشویق بانک‌ها و ناظران آنها در سطح جهان، اصول مدیریت ریسک اعتباری را در مجموعه‌ای با عنوان اصول مدیریت ریسک اعتباری (Principles for the Management of Credit Risk) در سپتامبر سال ۲۰۰۰ اعلام نموده است. بر این اساس، تمام اعضای کمیته بال موافقت نموده‌اند که این اصول را به منظور برقراری مدیریت ریسک اعتباری به‌کاربرند.

الف) ایجاد محیط مناسب برای مدیریت ریسک:

(۱) هیات‌مدیره بانک مسوولیت دارد که به صورت دوره‌ای (حداقل به‌طور سالانه) راهبردهای ریسک اعتباری و سیاست‌های عمده ریسک اعتباری را مورد بازنگری قرار دهد. (۲) مدیریت ارشد، مسوولیت کاربرد راهبردهای ریسک اعتباری را که توسط هیات‌مدیره تصویب شده است، برعهده دارد.

(۳) بانک‌ها باید ریسک اعتباری موجود در تمام تولیدات و فعالیت‌های خود را مورد شناسایی قرار دهند.

(ب) فعالیت‌های مربوط به فرایند بدون نقص اعطای اعتبار:

(۴) بانک‌ها باید تحت شرایط و ضوابط اعطای اعتباری که به‌خوبی تعریف شده و از سلامت و صحت لازم برخوردار می‌باشد، فعالیت نمایند.

(۵) بانک‌ها باید محدودیت‌ها و سقف‌های اعتباری برای

■ ■ ■
هیات‌مدیره بانک
مسوولیت دارد که به صورت
دوره‌ای (حداقل به‌طور
سالانه) راهبردهای ریسک
اعتباری و سیاست‌های
عمده ریسک اعتباری را
مورد بازنگری قرار دهد.
 ■ ■ ■

■ ■ ■
یکی از اصول پیشنهادی
کمیته بال برای مدیریت
ریسک، اعطای اعتبارات
به‌طور آزاد و مستقل است.
 ■ ■ ■

اصل ۳) بانک‌ها باید ریسک اعتباری ذاتی در کلیه محصولات و فعالیت‌های خود را مورد شناسایی قرار دهند.

۱) بانک‌ها باید درک درستی از فعالیت‌های پیچیده‌تر اعتبارات (وام‌های خاص، اوراق مالی، اختیارات و...) و ریسک آنها داشته باشند.

۲) فعالیت‌های جدید اقتصادی نیاز به شناسایی و تایید هیات‌مدیره دارند.

۳) مدیران باید برای فعالیت‌های پیچیده، از افراد متخصص استفاده نمایند.

اصل ۴) بانک‌ها باید تحت‌ضوابط سالم اعطای اعتبار فعالیت نمایند.

۱) باید معلوم باشد که به چه فردی و به چه میزان اعتبار اعطا می‌شود.

۲) باید اطلاعات جامع از پورتفوی ریسک واقعی مربوط به وام‌گیرندگان، از جمله هدف اعتبار و منابع بازپرداخت، مشخصات وام‌گیرنده، وثایق، سابقه وام‌گیرنده و توانایی بازپرداخت وی و... وجود داشته باشد.

۳) بانک‌ها باید بدهکاران وابسته به یکدیگر را مورد شناسایی قرار دهند.

۴) بانک‌ها باید رابطه بین ریسک و بازده را ارزیابی نمایند.

۵) بانک‌ها باید توافقات محرمانه برای عدم‌ارایه اطلاعات را در نظر بگیرند.

اصل ۵) سقف‌های اعتباری باید تعیین شوند.

۱) باید با توجه به درجه‌بندی اعتباری، محدودیت‌های مناسب ایجاد شود.

۲) تعیین محدودیت‌های خطر در بانک الزامی است.

۳) از محاسبه خطرهای آتی باید در جهت تعیین محدوده‌های خطر استفاده شود.

۴) معیارهای خطر باید مقایسه‌پذیر باشند.

۵) بانک باید شرایط فرضی را که طی آن بانک با شرایط نامطلوب روبرو می‌شود، مورد آزمون قرار دهد.

اصل ۶) بانک باید فرایندهایی را برای تصویب اعتبارات و تمديد آنها در نظر بگیرد.

۱) شرایط تصویب و اعطای اعتبارات و رویه‌های اعتباری باید مکتوب و شفاف باشد.

۲) طرح‌های اعتباری باید تحت بررسی و تحلیل متناسب با پیچیدگی آنها قرار بگیرند.

۳) بانک‌ها باید گروهی از متخصصان ریسک اعتباری با تجربه و دانش کافی را به کارگمارند.

۴) تصویب اعتبارات باید توسط افرادی صورت بگیرد که اجازه این کار را داشته و در مقابل آن مسوول و پاسخگو باشند.

اعتباری سطوح مختلف آن، منطبق با استانداردها و محدودیت‌های داخلی بانک می‌باشد.

۱۶) بانک‌ها باید دارای سیستمی به منظور انجام فعالیت‌های مربوط به اصلاح و بهبود لازم در رابطه با نوسانات اعتباری در مراحل اولیه وقوع آن و نیز اداره مشکلات مدیریتی و یا شرایط مشابه باشند.

ث) نقش ناظران:

۱۷) ناظران باید بانک‌ها را به ایجاد سیستم کارا به منظور شناسایی، محاسبه، نظارت و کنترل مدیریت ریسک اعتباری به عنوان بخشی از سیستم مدیریت ریسک ملزم نمایند.

اصل ۱) هیات‌مدیره در قبال راهبردهای مدیریت ریسک مسوول است.

۱) عملیات اعطای اعتبار در راستای استراتژی تعریف‌شده باید نظارت و سرپرستی شود.

۲) استراتژی باید نشان‌دهنده تمایلات بانک، اهداف، کیفیت اعتبار و تناسب با نرخ بازده و ریسک باشد.

۳) استراتژی‌ها باید نشان‌دهنده شیوه‌های پیوسته باشد و به اطلاع همه افراد برسد.

۴) هیات‌مدیره باید از توانایی مدیران اعتباری اطمینان حاصل نماید.

۵) هیات‌مدیره نباید از رویه‌های پایه‌گذاری‌شده در رابطه با میزان و مدت اعتبارات عدول نماید.

۶) هیات‌مدیره باید تضمین نماید که سیاست‌های پاداش‌دهی با استراتژی‌های ریسک اعتباری تناقض نداشته باشد.

اصل ۲) مدیران ارشد، مسوولیت پیاده‌نمودن استراتژی‌های ریسک اعتباری را برعهده دارند.

۱) این امر شامل ایجاد رویه‌های مکتوب و پیاده‌سازی آنها، همچنین ارزیابی مستقل از افراد دست‌اندرکار اعطای اعتبار می‌شود.

۲) سیاست‌ها و رویه‌های مکتوب باید شناسایی، اندازه‌گیری و بازبینی شوند و کنترل ریسک اعتباری را دربرگیرند. همچنین این سیاست‌ها باید دربرگیرنده مواردی چون بازارهای هدف، ترکیب پورتفوی، شرایط قیمتی و غیرقیمتی باشند.

۳) سیاست‌ها و رویه‌هایی که درست طراحی و پیاده‌سازی شوند، به بانک امکان می‌دهند تا:

- استانداردهای مربوط به اعطای کم‌خطر اعتبار را به وجود آورد.

- ریسک اعتباری را بازبینی و کنترل نماید.

- فرصت‌های تجاری جدید را به‌طور صحیح بسنجد.

- اعتبارات مساله‌دار را شناسایی و اداره نماید.

■ ■ ■
بانک‌ها باید از سیستم‌های اطلاعاتی و تکنیک‌های تحلیلی برخوردار باشند، به‌طوری‌که محاسبه ریسک اعتباری فعالیت‌های ترازنامه‌ای و یا خارج از ترازنامه را برای مدیریت بانک امکان‌پذیر سازند.
■ ■ ■

■ ■ ■
مدیران ارشد، مسوولیت پیاده‌نمودن استراتژی‌های ریسک اعتباری را برعهده دارند.
■ ■ ■

اصل ۷) اعطای اعتبارات باید آزاد و مستقل صورت بگیرد.

۱) برای این منظور باید تمهیدات کنترلی اعمال شود.

۲) اعطای اعتبارات به گروه‌های وابسته، باید با تصویب هیات‌مدیره باشد.

اصل ۸) بانک‌ها باید دارای سیستم مدیریت مستمر انواع پورتفوی ریسک اعتباری باشند.

۱) باید وضعیت اعتباری مشتریان، براساس اطلاعات

مالی جاری آنها و سایر اطلاعات مربوط به طور مستمر مشخص شود.

۲) در صورت نیاز، باید فعالیت‌های مربوط به مدیریت

ریسک اعتباری به بخش‌های مختلف اعتبارات محول شود.

۳) باید سیستم اطلاعات مناسبی برای نگهداری اطلاعات

اعتباری و سایر اطلاعات مشتریان برقرار گردد.

اصل ۹) بانک باید از سیستم‌های مناسب برای نظارت بر شرایط هر اعتبار و تعیین ذخایر و اندوخته‌های لازم برخوردار باشد.

۱) سیستم اطلاعاتی جامع جهت نظارت ضروری است.

۲) سیستم بازرسی اعتبار باید برقرار شود.

۳) افرادی که مسوول بازرسی کیفیت اعتبار باشند، باید به‌کارگرفته شوند.

اصل ۱۰) به بانک‌ها توصیه می‌شود که سیستم‌های درجه‌بندی اعتباری را برای ریسک اعتباری برقرار نمایند.

۱) درجه‌بندی اعتباری می‌تواند از طبقه‌های مختلفی تشکیل شود.

۲) درجه‌بندی داخلی ریسک اعتباری، یکی از ابزارهای مهم مدیریت ریسک است.

۳) درجه‌بندی‌های داخلی ریسک اعتباری، باید به صورت دوره‌ای روزآمد شوند.

اصل ۱۱) بانک‌ها باید از سیستم‌های اطلاعاتی و تکنیک‌های تحلیلی جهت ریسک اعتباری برخوردار باشند.

۱) بانک‌ها باید از متدولوژی مناسبی برای شناسایی و تحلیل خطرات ناشی از اعتبارات برخوردار باشند.

۲) تحلیل‌های دقیق نیاز به سیستم اطلاعاتی مناسب دارند.

۳) کیفیت، تفصیل و زمان‌بندی اطلاعات هم‌دارای نقش حیاتی هستند.

۴) بانک‌ها باید میزان وام‌های در معرض خطر خود را کنترل کنند و بر این اساس، محدودیت‌های ریسک را معین نمایند.

اصل ۱۲) بانک‌ها باید دارای سیستم‌هایی جهت کنترل

جامع پورتفوی اعتباری خود باشند.

۱) ترکیب و کیفیت پورتفوی اعتباری باید کنترل شود.

۲) تمرکز اعتبارات در یک بخش و یا بخش‌های مشخصی باید تعیین و کنترل شود.

اصل ۱۳) بانک‌ها در ارزیابی تک‌تک اعتبارات باید تغییرات اقتصادی و نیز تغییرات تمرکز را تعیین نمایند.

۱) آزمون فشار برای حالت‌های بحرانی باید انجام شود و دربرگیرنده وضعیت‌های مشروط باشد.

اصل ۱۴) سیستم‌های مستقل جهت ارزیابی فرایندهای اعتباری ضروری است.

۱) از سیستم گزارش‌دهی مناسب باید استفاده شود.

۲) بررسی اعتبارات داخلی باید توسط افراد مستقل صورت پذیرد.

اصل ۱۵) باید از لحاظ مدیریت صحیح اعتباری و مطابقت با استانداردهای داخلی، اطمینان لازم حاصل شود.

۱) اعمال کنترل‌های داخلی ضروری است.

۲) استفاده از حساب‌رسان داخلی را نباید فراموش کرد.

اصل ۱۶) برای رفع به‌موقع مشکل معوقات و اعتبارات مساله‌دار، باید از سیستم‌های مناسب استفاده کرد.

۱) اعتبارات ضعیف و مساله‌دار باید مشخص شوند.

۲) خط‌مشی‌های ریسک اعتباری باید نحوه تشخیص را تعیین نمایند.

۳) استفاده از بخش اجرایی مجرب برای بهبود وضعیت اعتبارات موردنظر از الزامات قطعی است.

اصل ۱۷) ناظران باید بانک‌ها را مکلف به تشخیص، محاسبه، کنترل و بررسی ریسک اعتباری نمایند.

۱) ناظران باید روند و فرایند مدیریت ریسک اعتباری را مورد بررسی قرار دهند و راهکارهای لازم را به مدیریت نشان دهند.

ریشه‌های مشکلات عمده اعتباری

در پایان لازم است که به هشت مورد از ریشه‌های اصلی مشکلات اعتباری بانک‌ها به طور خلاصه اشاره شود:

۱) ضعف مدیریت ریسک اعتباری.

۲) تمرکز اعتبارات.

۳) نقص در روش‌های اعتباری.

۴) ضعف در تصمیم‌گیری ذهنی مدیریت ارشد.

۵) عدم موفقیت در کنترل و بازرسی.

۶) عدم تجزیه و تحلیل‌های مالی جدی.

۷) عدم قیمت‌گذاری مناسب برای اعتبارات.

۸) اعطای اعتبارات به افراد با بدهی بالا.

تصویب اعتبارات باید توسط افرادی صورت بگیرد که اجازه این کار را داشته باشند و در مقابل آن مسوول و پاسخگو باشند.

به بانک‌ها توصیه می‌شود که برای کنترل ریسک اعتباری، از سیستم‌های درجه‌بندی اعتباری استفاده کنند.